

Voorstel CHI

(college van hoofdingelanden)



Registratienummer
23.0982648

Commissie Bestuur, Middelen & Waterketen

Datum behandeling D&H
31 oktober 2023

Commissie Water & Infrastructuur
14 februari 2024

Portefeuillehouder
K. Hartog

Datum vergadering CHI
28 februari 2024

Agendapunt

Onderwerp
Beleidskader Invasieve exoten

Voorstel

1. Het Beleidskader Invasieve exoten (bijlage 1) vast te stellen;
2. Voor 2024 een exploitatiebudget van € 100.000 beschikbaar te stellen en te verwerken in de centrale begrotingswijziging;
3. D&H op te dragen de soortspecifieke aanpak uit te werken en actueel te houden op basis van beschikbare kennis.

Kern van de zaak

Invasieve exoten zijn planten of dieren die door menselijk handelen in een gebied terecht zijn gekomen en kunnen uitgroeien tot een plaag. In het beheergebied van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) zijn verschillende invasieve exoten aanwezig, die problemen kunnen veroorzaken voor de waterveiligheid, de waterkwaliteit en biodiversiteit of aan- en afvoer van water. De aanwezigheid van deze exoten heeft daarnaast ook:

- een maatschappelijke impact: vragen en meldingen over exoten;
- een economische impact: kosten bij schade en bestrijding/beheer.

Om duidelijkheid te geven over de positie en de werkwijzen van HHNK ten aanzien van invasieve exoten is een beleidskader opgesteld. Het beleid draagt bij aan preventie, bestrijding (waar nodig) en beheersen van probleemsituaties. Het biedt een handelingsperspectief voor de aanpak van invasieve exoten die al aanwezig zijn in water of op land in eigendom of beheer van HHNK, maar ook over afwegingen bij het ontdekken van nieuwe soorten.

Het beleidskader:

- zet in op het vergroten van inzicht in de exotenproblematiek binnen ons beheergebied voor de organisatie, waardoor gericht ingegrepen kan worden;
- draagt bij aan bewustwording om schade en overlast te voorkomen;
- bevat een algemeen afwegingskader om per situatie een strategie te bepalen.



Huidige aanpak invasieve exoten

Op keringen

In 2022 waren er bijna 80 locaties bekend waar Japanse duizendknoop aanwezig is. Deze locaties zijn uit het reguliere maaibestek gehaald. De aanpak van deze plant wijkt af van die van andere onkruiden, vanwege de grote kans op verspreiding. De bestrijding is uitbesteed aan Landschap Noord-Holland, die de locaties 4 tot 5 keer per jaar naloopt. Momenteel kost dit ca. € 60.000 per jaar (exclusief interne uren). De Reuzenberenklauw wordt op dit moment meegenomen in het reguliere onderhoud.

In waterlopen

In 2022 is voor het beheer van waterlopen 73 km waterlopen gemonitord op de aanwezigheid van exotische waterplanten (met name grote waternavel, waterteunisbloem en parelvederkruid). Deze planten worden vooral bestreden om problemen met de water aan- en afvoer te voorkomen. De eigen onderhoudsdienst gaat iedere twee weken langs om planten handmatig te verwijderen. In een deel van het gebied (binnenstedelijk), is dit werk uitbesteed aan een aannemer. De kosten hiervoor bedragen ca. € 50.000 per jaar.

Proces

Voorafgaand aan de totstandkoming van het beleidskader is een overzichtsnota Exoten in beeld (22.0511338) opgesteld, waarin de huidige problematiek en aanpak binnen HHNK in beeld is gebracht. Deze nota is op 16 februari 2023 met uw college gedeeld en gaf de richting aan voor het te ontwikkelen beleidskader.

Uitgaande van de aangegeven richting in de overzichtsnota is het beleidskader opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van actuele (inter-)nationale kennis over verspreiding en bestrijding van exoten. In de zomer van 2023 is het nieuwe college in de gelegenheid gesteld om via een schriftelijke consultatie input te leveren voor het op te stellen beleid. Deze input is meegenomen bij de uitwerking van het beleidskader.

Conclusie

Uw college wordt voorgesteld om het Beleidskader Invasieve exoten vast te stellen en voor 2024 een budget van € 100.000 beschikbaar te stellen voor werkzaamheden die hieruit voortvloeien en niet passen binnen de huidige begroting. Tevens wordt voorgesteld om de uitwerking van de soortspecifieke aanpak, de wijze waarop beheer of bestrijding van invasieve exoten zal plaatsvinden, op te dragen aan D&H.

Strategie en beleid

In het maatregelenpakket Kaderrichtlijn Water/Gezond Water 2022-2027 (21.0938905) is de ontwikkeling van een beleidskader op exotenbeheer als maatregel opgenomen. Daarnaast is de beleidsontwikkeling in het Coalitieprogramma 2023-2027 als speerpunt opgenomen.

Met het opstellen van exotenbeleid neemt HHNK de maatschappelijke verantwoordelijkheid om gericht in te zetten op het voorkómen en beperken van schade door invasieve exoten.

Eerdere besluiten

15/12/2021 (CHI) Maatregelenpakket Kaderrichtlijn Water/Gezond Water 2022-2027 (21.0938905)

Datum
28 september 2023



Risico's

Risico's indien u instemt met dit voorstel:

Een exotenbeleid kan niet voorkomen dat er in de toekomst problemen in ons beheergebied ontstaan door toedoen van invasieve exoten. Gezien de huidige (inter-)nationale kennis over verspreiding en bestrijding van exoten, is de verwachting dat het voorgestelde beleid bijdraagt aan preventie, bestrijding (waar nodig) en beheersen van probleemsituaties. Het beleidskader zorgt voor structurele benadering van de exotenproblematiek en een handelingsperspectief voor nieuwe situaties, waardoor zo nodig snel kan worden ingegrepen.

Risico's indien u niet instemt met dit voorstel:

- Kan er (onnodige) schade of overlast door invasieve exoten ontstaan, omdat HHNK niet acteert en niet is voorbereid;
- Kunnen de kosten voor schadeherstel en voor aanpak of bestrijding in de toekomst toenemen.

Succescriteria

In het beleidskader is opgenomen dat de vormgeving van de soortspecifieke aanpak onderdeel vormt van de uitwerking. Verder is aangegeven welke punten belangrijk zijn voor het vormgeven van de integrale aanpak. Gewenste resultaten zijn:

- Actief werken aan preventie: interne en externe communicatie (o.a. opleiding, website, persberichten, bijeenkomsten);
- Actueel kaartmateriaal (geo-informatie) van bekende locaties met invasieve exoten;
- Bredere monitoring aansluitend op bestaande werkzaamheden;
- Actueel overzicht van aanpak voor specifieke soorten en instructiebladen of beheerprotocollen.

Het beleidskader moet leiden tot een integrale werkwijze ten aanzien van exotenbeheer binnen HHNK en een beter (gedeeld) inzicht in de aanwezigheid en beheerstrategieën. Door na het vaststellen van het beleidskader, ook de kosten die samenhangen met de aanpak van invasieve exoten inzichtelijk te maken in de begrotingscyclus, kunnen in de toekomst keuzes ten aanzien van de aanpak van exoten beter financieel worden onderbouwd.

Financiële consequenties

Wij verzoeken voor 2024 aanvullend exploitatiebudget van € 100.000 beschikbaar te stellen en op te nemen in de centrale begrotingswijziging.

In het huidige MJP en begroting 2024 zijn geen aanvullende middelen opgenomen voor uitvoering van dit beleidskader. Een deel van de verdere uitwerking en de uitvoering past binnen de huidige werkzaamheden en zal vanaf 2024 worden opgepakt als dit Beleidskader wordt vastgesteld.

Daarnaast is in 2024 extra budget nodig van € 100.000 voor:

- de bestrijding van een aantal soorten in ons beheergebied, die op de EU-lijst staan en waarvoor wij nu nog geen actie ondernemen. Het gaat om soorten die beperkt voorkomen in ons beheergebied en die nog terug te dringen zijn (o.a. ongelijkbladig vederkruid, waterhyacint en watersla);
- opzet en afstemming van monitoring;
- organiseren en volgen van trainingen. Daarvoor kijken we naar bestaande opleidingen en naar mogelijke afstemming met andere waterschappen.

Een meer gedetailleerde begroting in relatie tot nieuw op te pakken werkzaamheden wordt in 2024 verder uitgewerkt en opgenomen in de begroting 2025 en het MJP 2026-2030.



Datum
28 september 2023

In de toekomst zullen de mogelijkheden worden verkend om voor specifieke locaties of pilots ook subsidie te verkrijgen vanuit de Provincie Noord-Holland. De provincie komt naar verwachting in 2024 met een programma of plan van aanpak voor invasieve exoten met een subsidieregeling.

Communicatieaspecten

- Het beleidskader en de stappen in de uitwerking zullen intern worden gedeeld, zodat iedereen die hiermee te maken kan krijgen weet waar kennis en informatie beschikbaar is (o.a. via intranet, lunchbijeenkomst). Doel: informeren en delen van kennis en borgen van aandacht voor (risico's van) exoten bij verschillende werkzaamheden.
- Om de kennis over herkenning van (nieuwe) soorten en het inzicht in benodigde acties te delen, worden trainingsmiddagen georganiseerd voor gebiedsbeheerders en objectbeheerders. Doel: kennis delen, preventie (schade door invasieve exoten beperken) en betrokkenheid bij monitoring vergroten.
- Er is nog geen communicatiestrategie ten aanzien van exoten en de informatie hierover op de website van HHNK is zeer beperkt. Vanuit het interne exotenoverleg zal informatie over invasieve exoten en het beleid van HHNK op de website worden geplaatst. Doel: bijdrage aan preventie en monitoring; zichtbaarheid van beleid vergroten.
- In verschillende media berichten over actuele situaties ten aanzien van exoten. Doel: bewustwording, zichtbaarheid van het beleid.
- Deelname aan landelijke (publieks-)campagnes. Doel: kennis vergroten, preventie.
- Communicatie externe partijen: over concrete probleem- of risico-situaties, gericht op o.a. terreinbeheerders, uitvoerders, gemeenten en provincie. Doel: bewustwording van risico's en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor aanpak en preventie.

Een exotenbeleid kan niet voorkomen dat er in de toekomst problemen in ons beheergebied ontstaan door toedoen van exoten. De communicatie over de aanpak van exoten moet realistisch zijn.

Overige consequenties en vervolg

Vanuit de taakafdelingen die betrokken zijn bij het opstellen van het beleidskader is een werkgroep (Intern exotenoverleg) samengesteld. Het intern exotenoverleg komt periodiek (minimaal 4x per jaar) bijeen en draagt zorg voor de verdere uitwerking van het beleidskader en de uitvoering van het beleid.

Rapportage over uitvoering van dit beleidskader vindt plaats via de triaalrapportages onder Biodiversiteit.

De voortgang van het beleid wordt in 2027 geëvalueerd.

Bijlagen

1. Beleidskader Invasieve exoten (23.0529304)
2. CHI Besluit – Beleidskader Invasieve exoten (23.1054287)

Datum
28 september 2023



College van dijkgraaf en hoogheemraden,

de secretaris,

M.J. Kuipers

de dijkgraaf,

ir. R.P.G. Bosma